

EAPC - Gestió i control de subvencions i ajuts

La declaració responsable i la responsabilitat de la declaració en l'àmbit de les subvencions i els ajuts

13-07-2023

"Demano un ajut i només he de presentar una declaració responsable en què manifesto que ho compleixo tot." Aquesta frase, pronunciada recurrentment pels ciutadans, és una veritat a mitges, ja que la seva correspondència en la realitat jurídica administrativa i, en concret, en l'àmbit de les subvencions és una altra realitat que cal matisar. Us n'exposo els motius, tant de la necessitat que existeixi aquesta declaració com de la manca de fonament d'aquesta frase.

Fonaments de la declaració responsable

La declaració responsable va sorgir de la necessitat d'agilitar les diverses tramitacions procedimentals amb relació a aspectes i/o dades que ha d'aportar la persona interessada en un procediment que l'Administració podia conèixer o que es podien aportar posteriorment, en cas que fos necessari, i que, relacionat amb el dret que les persones interessades no hagin d'aportar nova documentació que ja tingui l'Administració, comportava el bon efecte d'escurçar terminis en pro de l'optimització de l'economia procedimental i de donar satisfacció als drets i interessos de la persona interessada en el procediment administratiu en qüestió.

La fórmula de la declaració responsable s'ha enfortit d'un temps ençà, atès que se n'han regulat el contingut, els requisits i els casos en què se'n pot fer ús.

A la vista d'aquesta regulació de caràcter procedimental general, els àmbits més sectorials també se n'han fet ressò i podem trobar-la habitualment en l'àmbit dels ajuts i de les subvencions, en l'àmbit de la contractació del sector públic o en altres àmbits sectorials.

Context normatiu

La figura de la declaració responsable no és antiga, tot i que aviat complirà tres lustres. Així, la Llei de procediment administratiu, de 17 de juliol de 1958, no la determinava, i era la Llei 25/2009, de 22 de desembre, de modificació de diverses lleis per a la seva adaptació a la Llei sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici, la norma que va introduir la declaració responsable a l'aleshores vigent Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, amb un nou article 71 bis afegit.

La Llei 25/2009 va introduir les declaracions responsables i les comunicacions dins d'un pretès context de simplificació, i va intensificar l'ús generalitzat del silenci administratiu positiu, juntament amb la Llei 17/2009, de 23 de novembre, sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici, que va incorporar, parcialment, al dret espanyol, la Directiva 2006/123/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2006, relativa als serveis en el mercat interior.

Amb bona lògica i en coherència amb el context legal i temporal descrit abans, l'article 35 de la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, va regular la declaració responsable.

Al seu torn, la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, en l'article 65 –de caràcter bàsic, com pràcticament tot el contingut de la norma– regula la declaració responsable, i el seu règim jurídic va entrar en vigor el 2 d'octubre de 2016, si més no amb contingut idèntic al que tenia la seva predecessora, la Llei 30/1992, a la qual va derogar.

Les subvencions i els ajuts estan legislats tant a l'article 13 de la Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions (LGS), quan tracta dels requisits per ser beneficiari, així com en l'apartat 4 de l'article 23 –de caràcter bàsic–, que regula la iniciació del procediment. Al seu torn, el Reglament de la LGS (RLGS), el Reial decret 887/2006, de 21 de juliol, també disposa l'ús de la declaració responsable, tal com veurem seguidament.

Concepte i requisits que ha de complir la declaració responsable per fer-ne ús

El concepte de declaració responsable es defineix com el document subscrit per una persona interessada mitjançant el qual manifesta, sota la seva responsabilitat, que compleix els requisits establerts a la normativa vigent per obtenir el reconeixement d'un dret o d'una facultat o per al seu exercici, que disposa de la documentació que així ho acredita, que la posarà a disposició de l'Administració quan se li requereixi –llevat que l'Administració ja la tingui–, i que es compromet a mantenir el compliment de les obligacions anteriors durant el període de temps inherent a aquest reconeixement o exercici.

Quant als requisits, a banda dels que s'incardinen dins de la seva definició, la declaració responsable ha de contenir les dades d'identificació de la persona interessada i els requisits que ha de complir, que s'han de fer constar, en cada cas, de manera expressa, clara i precisa.

Amb aquesta finalitat, l'òrgan administratiu que ha establert la presentació d'una declaració responsable ha de posar a disposició de la persona interessada el formulari que ha d'omplir de manera fàcilment accessible.

En matèria de subvencions i ajuts, com s'ha dit, l'apartat 4 de l'article 23 de la LGS –de caràcter no bàsic– estableix que la normativa reguladora de la subvenció pot admetre la substitució de la presentació de determinats documents per una declaració responsable del sol·licitant. Un altre exemple en què es permet presentar-la és el supòsit d'acreditació del compliment de la situació d'estar al corrent d'obligacions per reintegrament que regula l'article 25 del RLGS –de caràcter no bàsic.

També s'estableix la possibilitat que la persona sol·licitant pugui aportar una declaració responsable en substitució de la presentació de documentació per esdevenir beneficiari, sempre que així ho disposi la normativa reguladora, com ara la norma o la resolució que aprova les bases

reguladores, i l'acreditació del seu contingut s'ha de requerir abans de dictar la proposta de resolució de concessió.

Ara bé, en determinats tipus d'ajuts aquesta declaració funciona com acreditativa de la circumstància que declara, com per exemple en el cas de les declaracions responsables de trobar-se al corrent d'obligacions tributàries amb la Seguretat Social en matèries concretes, com són, d'acord amb l'article 24 del RLGS –de caràcter no bàsic–, les beques per a la formació reglada i professional; les beques per a investigadors; les subvencions per un import inferior a 3.000 euros, i les altres en què així es reguli expressament, sempre que obeeixin a circumstàncies degudament justificades; així com les subvencions atorgades a les administracions públiques i als organismes i les entitats dependents d'aquestes i a determinades subvencions percebudes per entitats sense finalitat lucrativa i, com s'ha dit anteriorment, per acreditar que s'està al corrent de reintegrament de quanties de subvencions i ajuts.

Efectes de la declaració responsable: la responsabilitat de la declaració responsable

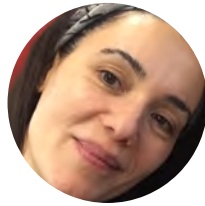
L'acte de la declaració responsable implica efectes tant per a l'emissor com per al receptor i poden ser *a priori* i *a posteriori*. Quant a la persona interessada que la subscriu, té un efecte dual: la responsabilitat sobre la veracitat del seu contingut, així com el manteniment d'aquest durant el termini del reconeixement o exercici del dret al qual s'aspira, de manera que en cas que qualsevol de les dades que s'hi contenen pugui variar cal posar-ho en coneixement de l'Administració receptora al més aviat possible. Quan es tracta de subvencions i ajuts, el contingut de la declaració responsable abasta, en general, el lapse procedimental des que es presenta fins que es paga.

Pel que fa a l'òrgan administratiu receptor de la declaració, comporta, en general, que el destinatari en comprovi el contingut, sempre que sigui raonablement possible. A aquest efecte la norma faculta l'Administració per poder-ho fer, ja sigui a través de mitjans propis –com ara la consulta als registres administratius propis corresponents o a través d'interoperabilitat intraadministrativa o interadministrativa d'intercanvi de dades amb registres concrets– i sempre que disposi del consentiment manifestat expressament per la persona interessada o simplement requerint-li l'aportació de la documentació necessària. Així, en el cas de subvencions i ajuts, la declaració responsable, juntament amb la sol·licitud, és un instrument per autoritzar l'òrgan instructor del procediment de concessió de la subvenció o de l'ajut a obtenir els certificats telemàtics o la transmissió de dades amb relació, per exemple, a les obligacions tributàries i amb la Seguretat Social mitjançant interoperabilitat amb els seus emissors -l'Agència Estatal d'Administració Tributària, la Tresoreria General de la Seguretat Social, l'Agència Tributària de Catalunya (en l'àmbit de la comunitat autònoma de Catalunya)- i, en aquests casos, la relació jurídica d'intercanvi de dades es formalitza a través d'un conveni de col·laboració amb l'Administració o es disposa de les dades d'acord amb les competències que té atribuïdes.

A posteriori, si una vegada presentada la declaració es comprova que incorre en inexactitud, falsedat o omissió, de caràcter essencial, de qualsevol dada o informació, i si un cop requerida la persona interessada no s'aconsegueixen esmenar o reparar aquests aspectes, implica la impossibilitat de continuar l'exercici del dret o de l'activitat afectada des del moment en què es tingui constància d'aquests fets, sens perjudici de les responsabilitats penals, civils o administratives en què es pugui incórrer.

Pel que fa a les subvencions i als ajuts, les conseqüències afegides a l'anterior són la revocació de la concessió i el reintegrament de les quantitats pagades, juntament amb els interessos de demora meritats, així com el fet de no poder assolir la condició de beneficiari –article 13 de la LGS, de caràcter bàsic–, i incórrer en una prohibició per poder-ho ser fins que subsisteixin les circumstàncies que l'hagin ocasionat o durant el termini que determini la sentència judicial o la resolució ferma de què es tracti.

En conseqüència, tothom qui tingui la voluntat de sol·licitar una subvenció o un ajut ha de tenir present que la declaració responsable que subscrigui té efectes, implicacions i conseqüències *ex lege* que van més enllà de la mera concessió.

Irene Artigues Rodríguez

Coordinadora de comptabilitat i control a la Intervenció General del Departament de Vicepresidència, d'Economia i Hisenda